

RECENZE

SÁBO, J.: *Hodnotenie dôkazov v daňovom práve*. Košice: ŠafárikPress, 2020, s. 238.

Prednedávnom sa mi dostala do rúk publikácia „Hodnotenie dôkazov v daňovom práve“ JUDr. Jozefa Sába, PhD., z Katedry finančného práva, daňového práva a ekonómie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnickej fakulty. Knihu som uvítal, a to najmä z dvoch dôvodov. V prvom rade treba podotknúť, že téma hodnotenia dôkazov v daňovom konaní nebola v našej spisbe doposiaľ monograficky spracovaná. Ani parciálnych analytických prác týkajúcich sa dôkazného práva v daňovom práve nebolo publikovaných mnoho. Publikáciu som veľmi uvítal i z osobného dôvodu. Hodnotenie dôkazov v právnom procese je súčasťou procesu aplikácie práva. Právno-aplikačné procesy sú tradične traktovanou oblasťou teórie práva, ktorej sa vo svojej publikačnej činnosti aktuálne venujem. Na okraj možno poznamenať, že v tomto smere boli prínosné (a pôvodne neočakávané) časti práce o argumentácii v daňovom procese, ktoré autor v nemalom rozsahu spracoval.

Na úvod treba podotknúť, že názov publikácie „Hodnotenie dôkazov v daňovom práve“ je azda trochu skromný. S ohľadom na vedecké zameranie autora treba kvitovať, že práve hodnotenie dôkazov v kontexte daňového konania je substantívnou myšlienkou, ktorá systematicky prežaruje celé dielo. Súčasne možno pozitívne hodnotiť, že vecný záber práce sa zďaleka neobmedzuje na dane. Autor, venujúci sa otázkam dôkazného práva už skôr, sa nevyhýba potrebnému interdisciplinárnemu prístupu, ktorý je azda najväčšou pridanou hodnotou diela. Na mnohých miestach daňovo-právnu reguláciu porovnáva a či konfrontuje s konštrukciami, ktoré zvolil zákonodarca v iných právnych odvetviach. Napríklad pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „nevyhnutný úkon pri správe daní“, autor vhodne formuluje názor o potrebe jeho výkladu *per analogiam* k trestno-procesnému vymedzeniu neodkladného úkonu a neopakovateľného úkonu. Doručenie protokolu z daňovej kontroly s výzvou na vyjadrenie inšpiratívne porovnáva so vznesením obvinenia. Z hľadiska komparácie s trestno-procesnou reguláciou je subjektívne najhodnotnejšie formulovanie názorov o potrebe subjektívneho zvýhodnenia osoby spolupracujúcej so správcom dane po vzore vybraných inštitútov trestného práva procesného. Autor neopomína ani porovnanie aspektov hodnotenia dôkazov správcom dane s právno-normatívnymi platformami civilného procesu. Napríklad v časti publikácie o štandardoch hodnotenia dôkazov založených na vizuálnom usporiadaní poznatkov (metóda poznámok) navrhuje precizáciu úpravy odôvodnenia rozhodnutia podľa Daňového poriadku *de lege ferenda* po vzore Civilného sporového poriadku. Autor neostáva len pri procesných komparáciách. Úvahy o daňových únikoch rozširuje o súkromnoprávne súvislosti, keď prezentuje názor, že zodpovednosť

daňového subjektu za daňový únik v jeho reťazci by bolo možné považovať za obdobu zodpovednosti príkazníka pri príkaznej zmluve alebo odbornej starostlivosti mandatóra pri príkaznej zmluve. Takéto širšie úvahy možno v dobe nárastu vzájomného ovplyvňovania právnych odvetví oceniť.

Hodnotu práce zvyšuje zohľadňovanie európskych daňových súvislostí. Autor v mnohých aspektoch poukazuje na ovplyvňovanie slovenského daňového práva rozhodovacou činnosťou Súdneho dvora EÚ. Európske presahy sú akcentované napr. v súvislosti s limitáciou okruhu dôkazných prostriedkov v daňovom konaní (s. 46 – 47), dôkazným bremenom pri daňovom podvode (s. 108 – 109) alebo osobitnou argumentačnou schémou, ktorú autor zavádza pre účely daňového práva (s. 146 a nasl.).

Výrazný komparatívny presah práce sa neobmedzuje na právne súvislosti. Osobitne ma napríklad zaujalo prirovnanie spravodlivosti v procese rozboru hodnotenia dôkazov k Prvému listu Korintánom (1 Kor 13): *„A tak teraz ostáva pravdivosť, univerzálnosť a presvedčivosť, tieto tri, no najväčšia z nich je presvedčivosť“* na s. 27.

Práca „Hodnotenie dôkazov v daňovom práve“ je systematicky členená na úvod (význam hodnotenia dôkazov pre boj s daňovými únikmi) a dve časti.

V rámci širšie koncipovaného úvodu autor vymedzuje trojaký význam hodnotenia dôkazov pre boj s daňovými únikmi. V prvom rade má korektné pochopenie a uplatňovanie hodnotenia dôkazov napomôcť efektívnosti správy daní smerom k ochrane fiskálnych záujmov SR. Ďalej autor prepája tematiku hodnotenia dôkazov v daňovom procese so zvyšovaním významu daní. Naostatok deklaruje, že takto vecne zameraná monografia poskytuje parciálne odpovede na otázky, ktoré si opakovane kladol.

V rámci prvej časti práce, nazvanej „Pojem pravdy v daňovom práve“, sa JUDr. Jozef Sábo, PhD., venuje dvom okruhom (hodnotenie dôkazov v práve a právo v hodnotení dôkazov a metodologické východiská hodnotenia dôkazov). Predostiera úvahy o vzťahu hmotno-právnych noriem a hodnotenia dôkazov, objektívnych limitoch poznania v daňovom práve a ich prekonávaní. Prináša pojmové vymedzenie hodnotenia dôkazov, formuluje štruktúru jeho postupnosti, skúma ho v kontexte individuálnych dôkazov i masy dôkazov. Nevyhýba sa ani kritike zákonodarcu a formulovaniu vhodne mienených návrhov *de lege ferenda* (napr. v súvislosti s princípom legitímnych očakávaní v kontexte rozhodovacej činnosti správcu dane).

Druhá časť monografie je vecne zameraná na štandardy hodnotenia dôkazov. Autor podrobne predstavuje jednotlivé prístupy k uvedenej problematike. Pozornosť koncentruje na prístupy založené na vizuálnom usporiadaní poznatkov, argumentačné prístupy k hodnoteniu dôkazov a pravdepodobnostné prístupy k hodnoteniu dôkazov a príbehové prístupy k hodnoteniu dôkazov. Osobitne zaujímavé sú state o pravdepodobnostných prístupoch k hodnoteniu dôkazov. Možno sa stotožniť so zaradením tejto

problematiky do monografie, i keď, ako sám autor konštatuje, tieto prístupy sa pri správe daní vyskytujú iba zriedkavo. Úvahy o spôsoboch hodnotenia dôkazov založených na pravdepodobnosti totiž doposiaľ neboli v slovenskej spisbe spracované. To len potvrdzuje názor o interdisciplinárnom charaktere publikácie, ktorý som vyslovil v úvode recenzie.

Text recenzovanej práce je priebežne dopĺňaný o citačný aparát. V závere je pripojený výpočet zdrojových údajov (celkom 132) a vecný register.

Možno zhrnúť, že monografia „Hodnotenie dôkazov v daňovom práve“ JUDr. Jozefa Sába, PhD., môže byť prínosom pre právnu teóriu i aplikačnú prax, a to nielen v kontexte správy daní, ale i v širších súvislostiach (rozhodovacie procesy vo verejnej správe mimo rozhodovacích procesov pri správe daní, civilný proces). Predstavuje podnetné dielo Košickej školy daňového práva, z ktorého môže čerpať nielen akademická obec, ale i správcovia dane, daňoví poradcovia, ostatní vykonávatelia verejnej správy, (nielen správne) súdy a širšia odborná verejnosť.

Lukáš Tomaš